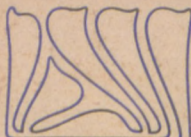

Cc 2312

MAGYAR ORN
UNGARISCHE

AI KÖZPONT
IE CENTRALE

A szerzőtől

A MADARAK
ÉS FÁK NAPJA
MAGYARORSZÁGON

TÖRTÉNETI VÁZLAT
Irta: HERMAN OTTÓ

BUDAPEST 1906

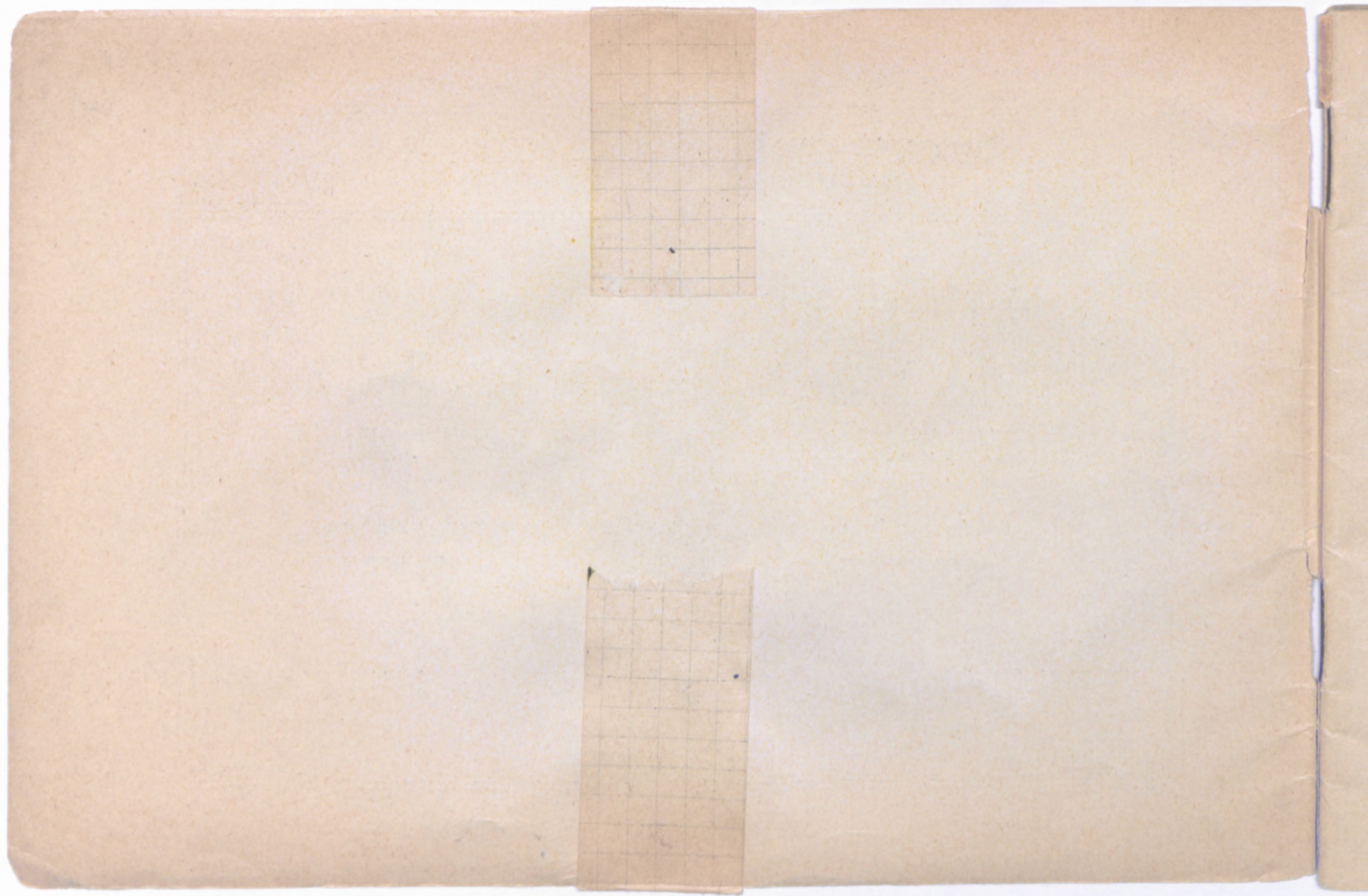
Övegyes

DER VOGEL
U. BAUM-TAG
IN UNGARN

HISTORISCHE SKIZZE
Von: OTTO HERMAN

BUDAPEST 1906

17386.

17386
37997

MAGYAR ORNITHOLOGIAI KÖZPONT
UNGARISCHE ORNITHOLOGISCHE CENTRALE

A MADARAK
ÉS FÁK NAPJA
MAGYARORSZÁGON

TÖRTÉNETI VÁZLAT
Írta: HERMAN OTTÓ

BUDAPEST 1906

DER VOGEL
U. BAUM-TAG
IN UNGARN

HISTORISCHE SKIZZE
Von: OTTO HERMAN

BUDAPEST 1906

H/RC
Ge 2312

4

Olasótermi használata

1984 APR 10.

Henniet ides test.
néremnak
orek ledel

Hermani Ottó

502.7 (439) = 1 = 30
091.6 (439.134)

II. RAKÓCZI FERENC
KÖNYVTÁR
MISKOLC

2002 NOV 28

1962 JUN 4

37997 REV 1972

ELŐSZÓ

Megtörtént, hogy gróf *Apponyi* Albert, Magyarország Vallás- és Közoktatásügyi Minisztere 1906 április 27-én kelt 26,120. számú körrendeletével a „*Madarak és Fák napjára*“-t az ország elemi népi iskolái számára, mint intézményt, felállította.

Daczára annak, hogy a Miniszter ez intézkedése oly időre esett, a midőn a nemzet sorsa fordulóra ért, figyelme tehát nagyon is le volt kötve, az intézkedés széles körben hatott, a sajtó helyeslőleg nyilatkozott róla és éppen ennek révén az ügy a külföldön is figyelmet keltett. Az utóbbi körülmények tudható be, hogy a külföldről megkeresések érkeznek oly értelemben, hogy ismertetnék meg az ügy előz-

VORWORT

Es ist geschehen, dass Graf Albert *Apponyi*, Ungarns Minister für Kultus und Unterricht, mit Verordnung vom 27. April 1906 Z. 26,120 den „*Vogel- und Baumtag*“ — „*Bird and Arbor day*“ — für die Elementar-Volksschulen des Landes instituierte.

Trotzdem, dass diese Verfügung des Ministers auf einen Zeitpunkt fiel, wo das Schicksal der Nation einen Wendepunkt erreichte, die Aufmerksamkeit daher durch das eigene Schicksal nur zu sehr in Anspruch genommen war, wirkte die Massregel doch in weitem Kreise. Die gesamte Presse äusserte sich günstig und eben durch sie weckte die Sache auch im Auslande das Interesse. Dem letzteren Umstande

ményeit, oly czélból, hogy az intézmény esetleg ott is behozható legyen.

A Magyar Ornithologiai Központ, a melynél a madárvédelem ügye ornithologiai és gazdasági érdekből gondozás tárgya s a mely a magy. kir. Földművelésügyi Miniszterium ügykörébe tartozva, a fák napját is az előbbivel kapcsolatban fejlesztheti, ezennel közrebocsátja a „Madarak és Fák napja“-ra vonatkozó iratokat, megelőzve a közlést a következő chronologiai kimutatással:

1892. A m. kir. Földművelésügyi Miniszterium leküldi a kir. magyar Természettudományi Társulatnak *Parey* berlini kiadó ajánlatát a „Deutschlands nützliche und schädliche Vögel“-féle mű lefordítására vonatkozólag. E sorok írója, kinek az ajánlat véleményezés végett kiadatott, egy teljesen önálló és eredeti magyar gazdasági madártani mű kiadását javasolta, a mihez az erők és az anyag megvannak.

1895. Minthogy az író, chernelházi *Chernel* István biztos volt, gondoskodni kellett illusztrátorról, a kit *Nécsey* István személyében megtaláltam. A magyar kir. Földművelésügyi Miniszterium megadta a módot, hogy a művész a speciális feladatra kiképezhette magát. A könyv tervezete elkészült.

1896. *Darányi* Ignác Földművelésügyi magyar kir. Miniszter elrendeli a „Magyarország madarai

ist es zuzuschreiben, dass vom Auslande viele Anfragen einlaufen, welche die Vorgeschichte der Institution zu kennen wünschen, damit dieselbe eventuell auch anderwärts eingeführt werden könne.

Die Ungarische Ornithologische Zentrale, in welcher sich die Fäden des Vogelschutzes vereinen und welche denselben, als Organ des königl. ung. Ministeriums für Ackerbau, im Interesse der Ornithologie und der Landwirtschaft pflegt und diese auch dem Forstwesen zuwenden kann, publiziert nun die Akten, welche der Einführung des „Vogel- und Baumtages“ vorangingen und beginnt an dieser Stelle mit der folgenden chronologischen Reihe.

1892. Das königl. ung. Ministerium für Ackerbau sendet an die königl. ung. Gesellschaft für Naturwissenschaft einen Antrag des Verlegers *Parey* in Berlin, betreffend eine ungarische Ausgabe des Werkes: „Deutschlands nützliche und schädliche Vögel.“ Der Antrag wird dem Schreiber dieser Zeilen zur Begutachtung übergeben, dessen Meinung dahin ging, dass ein selbständiges ungarisches Originalwerk herausgegeben werden sollte, für welches eigene Kräfte und Materialien schon vorhanden sind.

1895. Da der Autor für das Werk in der Person *Stefan Chernel's v. Chernelháza* sicher war, hatte ich die Aufgabe den Illustrator zu finden, was in der Person *Stefan v. Nécsey's* gelungen ist. Das königl. ung. Ministerium für Ackerbau bewilligte die Mittel, damit sich der Künstler in der Ungarischen Ornitho-

különös tekintettel gazdasági jelentőségökre“ című munka megírását, megbízván engem az egésznek intézésével; mint írot pedig chernelházi *Chernel* Istvánt, mint művészt *Nécsey* Istvánt nevezve meg.

1897. Dr. *Finsch* Ottó híres Új-Guinea-kutató, e sorok írójának régi barátja, értesülve a vállalatról, elsőnek hívja fel a figyelmét az amerikai „Birds and Arbor day“ intézményre, a melyre nézve a magyar kir. földművelésügyi miniszterium kebelében különösen *Máday* Izidor tanácsossal való eszmeszerét indítottam.

1899. Minthogy eleve el volt határozva, hogy a magyar műben a madarak védelmére külön súly vettessék, *Chernel* István a „Madáryédelem“ szakaszba bevette az amerikai „Birds day“ intézményét is, mint olyat, a mely eltérve a csak negatív, vagyis tiltó rendeletektől és szabályoktól, előmozdítani igyekszik a védelmet az iskola segítségével, az ifjúság lelkületének irányításával.

1900. E sorok írója megokolt indítványt terjeszt a magyar Országos Állatvédő-Egyesület közgyűlésében a „Madarak és Fák napja“ behozatalára, a mely egyhangúlag elfogadtatott és bizottságnak adatott ki; de hat évig szünetelt.

1902. *Chernel* István megalakítja Kőszegen az Állatvédő-Egyesületet, mint az Országos Egyesület fiókját és e megalakítás folyamánya, hogy elsőnek

logischen Zentrale für die spezielle Aufgabe ausbilde. Der Plan des Werkes wurde fertiggestellt.

1896. Der königl. ung. Minister für Ackerbau, Ignaz v. *Darányi* ordnet die Ausführung des Werkes unter dem Titel: „Die Vögel Ungarns mit besonderer Rücksicht auf die landwirtschaftliche Bedeutung derselben“ an und betraut unter meiner Leitung als Autor Stefan *Chernel v. Chernelháza* und als Künstler Stefan v. *Nécsey*.

1897. Dr. Otto *Finsch*, der berühmte Neuguinea-Forscher macht mich auf die amerikanische Institution des Vogel- und Baumtages aufmerksam, hinsichtlich welcher ich im Ministerium für Ackerbau besonders mit dem Rat Isidor v. *Máday* Besprechungen pflegte.

1899. Da es im vorhinein bestimmt war, dass im Hauptwerke auf den Vogelschutz besonderes Gewicht gelegt werden soll, nahm Stefan v. *Chernel* in das Kapitel „Vogelschutz“ auch den Vogeltag auf und zwar als eine Institution, welche von den gewöhnlichen negativen Massregeln abweicht und den Vogelschutz mit Hilfe des Unterrichtes durch die Bildung des Gemütes der Jugend zu fördern bestrebt ist.

1900. Der Verfasser dieser Zeilen stellt in der Generalversammlung des Landes-Tierschutzvereines in Budapest den Antrag in Sachen des „Vogel- und Baumtages“, welcher einhellig angenommen wird und einem Komitee zugewiesen wurde. Die Sache verzog sich aber volle sechs Jahre lang.

1902. Stefan v. *Chernel* organisiert in Kőszeg den

tartja meg Kőszegen a Szent Benedek-rend kertjében a „Madarak napját“.

1906. Az Országos Állatvédő Egyesület e sorok frójának 1900-iki indítványából kelve, kéri a magyar kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztert, hogy a „Madarak és Fák napját“ az ország elemi iskoláiban mint intézményt elrendelje. A kérésnek a miniszter 1906 április hó 27-én eleget is tett.

Budapesten, 1906 június 10.

HERMAN OTTÓ.

Tierschutzverein als Filiale des Landes-Tierschutzvereines und als Ausfluss desselben wird im Garten des Ordens der Benediktiner der erste Vogeltag abgehalten.

1906. Der Landes-Tierschutzverein unterbreitet auf Grund des Antrages von 1900 dem Minister für Kultus und Unterricht eine Bitte betreffs des „Vogel- und Baumtages“, welcher der Minister Graf Albert *Apponyi* am 27. April 1906 stattgibt.

Budapest, am 10. Juni 1906.

OTTO HERMAN.

OKMÁNYOK

Herman Ottó indítványa az Országos Állatvédő-Egyesület közgyűlésén 1900-ik évi február hó 25-ikén.

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Az ember kebelében lakozó legtisztább, legnemesebb és éppen azért valóban szent érzelem, a könyörtületesség nevében emelem föl szavamat e nemes egyesület közgyűlésének kegyes színe előtt, hogy külön is fölhívjam a madarak védelmére; védelmére azoknak a kedves teremtéseknek, amelyeket a népszellem szeretete az „égi“ jelzővel ruházott föl.

Amidőn pedig e fölhívást itt megteszem, ne vegye a mélyen tisztelt közgyűlés szerénytelenségnek, ha önmagamból indulok ki; reá utal erre egész helyzetem, állapotom.

BELEGE

Antrag von Otto Herman gestellt in der Generalversammlung des Landes-Tierschutzvereines 1900.

Hochgeehrte Generalversammlung!

Im Namen des reinsten, edelsten und eben deswegen heiligen Gefühles, im Namen des Erbarmens erhebe ich mein Wort angesichts der edlen Generalversammlung als besonderen Ruf zum Schutze jener lebenswürdigen Geschöpfe, welche der Geist unseres Volkes mit dem Epitheton der „Himmlischen“ belegte.

Und indem ich den Aufruf ergehen lasse, möge es mir die hochg. Generalversammlung gestatten, dass ich von mir selbst ausgehe; die Situation und mein Zustand drängen mich hiezu.

Es können sich ja in unserer, der Herzlosigkeit und dem puren Eigennutze zuneigenden Zeit welche

Akadhat ebben a lelki sivárságra, önzésre és rideg anyagiságra nagyon is hajló korban valaki, aki, amidőn a madarat énekeért szeretem és védem, így szól hozzám: mi hasznod vagy élvezeted lehet tened a madár énekében, neked, aki azt nem is hallod?

Tehát érdek, haszon, ez legyen az egyetlen rugó, amely cselekvésre bírjon, amely e cselekvést megokolja!? Hozzá a kérdés nem is alapos és nem is igazságos, mert én — s ez való igaz — süketen is tisztán hallom a madár dalát, annak minden hangját.

Hogyan?

Hallom feleségem szemén és szívéen át. A szem a pacsirta repeső énekére fellángol; a szív, az földobog. Ezeket látom és érzem, és akkor a pacsirta dalának minden hangocskája, trillája visszazeng emlékezetemből, mely régesrégen, amikor még hallottam, a legkisebb hangot is fölszívta magába, hűségesen őrzi s elzengi bensőmben, valahányszor a szántóka madár rezgő szárnyával ég felé kél.

Az a lelki sivárság nem tudja azt, hogy a süket ember szeme élesebb, figyelőbb; hogy a legcsekélyebb rezdülést is észreveszi és jobban átérzi, mint az, aki hallásában bízva, fölszínesen tekintget.

Én látom a kis fitiszmadar surranását az ősbükkök koronájában; a királyka bujkálását a fenyvek tömött ágazatában . . .

○ treffen, die meinem Bestreben, den Vogel seiner Gesanges wegen zu lieben und zu schützen, zu mir sprechen: „Welchen Nutzen, welchen Genuss bietet dir der Gesang des Vogels, den du nicht hörst?“

Also der Nutzen soll die einzige Triebfeder sein, welche zur Tätigkeit aneifert!? Die Frage ist überdies auch unbegründet und nicht gerecht, denn — und es ist wahr — ich höre trotz meiner Schwerhörigkeit jeden Ton des Gesanges des Vogels.

Wieso?

Ich höre den Gesang durch das Auge und das Herz meiner Lebensgefährtin. Wenn das jubelnde Lied der Lerche ertönt, flammt das Auge auf, das Herz schlägt höher; ich sehe und fühle das, und in meinem Gedächtnis erklingt jeder Ton, jeder Triller, so wie ich diese in der Vergangenheit, als ich noch hörte, bis zum letzten Klang aufgesogen habe. Ich höre so das Lied, so oft die Lerche flatternd gen Himmel steigt.

Die Seelenlosigkeit weiss es nicht, dass das Auge des Tauben schärfer, lebhafter ist, dass es die geringste Bewegung bemerkt und besser unterscheidet als jene, die ihrem Gehör vertrauend, oberflächlich schauen.

○ Ich sehe das Schlüpfen des Fitisvogels in den Kronen der Urbuchen, und jenes des Goldhähnchens im dichten Gezweige der Fichten und Tannen . . .

Így is tehát meg van okolva felszólalásom.

Ami pedig külön is késztet és feljogosít, ez az, hogy mind ritkábban látom kelni égfelé a pacsirtát; leghúságesebb barátunk, a füstí fecske mindinkább elmaradoz fészketől; a kert, az erdő és liget fáinak, bokrainak sűrűjében nincs mozgás; azokat évről-évre több káros bogárság lepi el. És feljajdul a kertész, a gazda, mert elpusztítja termését a féreg, amely ellen emberi módjával, erejével hiába védekeznek. Igen! mert ritkul az égi madár.

Amidőn a pusztulás okának földerítéséhez hozzáfognék, meghódolok néhány percze a modern sivárság előtt, mely nem törődik a szív hangjával, hanem számszerű, eltagadhatatlan bizonyítékot követel tőlem és mindenkitől. Álljanak tehát itt a számok, bizonyítanak és vádoljanak.

Hivatalos kimutatás szerint Friaulban csak egyetlen esztendőben, a madárvonulás idejében 206,832 madár került konyhai czélokra piacra, tényleg pedig kitett a szám 620,496 darabot!

Azt hiszik, hogy talán valami vérengző kerecsenek, vándorsólymok vagy sasok? Oh dehogy! Csupa szemünk gyönyörűsége, erdő, mező ékessége, a gazda, a kertész legjobb barátja: vörösbegyek, hantmadarak, pintyőkék, búbospacsirták s hasonló kedveségek — telelésre vonulva hálóba, kelepczébe kerültek.

Mein Wort ist also auch so am Platze.

Was mich aber noch besonders bewegt und berechtigt das Wort zu ergreifen, ist der Umstand, dass ich den Flug der Lerche gen Himmel stets seltener erblicke; unser treuester Hausfreund, die Rauchschwalbe, bleibt mehr und mehr aus; im Garten, im Wald, in den Auen, im Gesträuch ist keine Bewegung, diese werden stets mehr und mehr durch Insekten bedeckt. Der Gärtner, der Landwirt erhebt Klage über die Verwüstung durch Insekten, gegen welche die Arbeit der Menschen nicht aufkommen kann. Ja! weil das Gevögel des Himmels selten wird . . .

Indem ich nun an die Begründung der Ursache heranschreite, ergebe ich mich für einen Augenblick der Forderung der Seelenlosen, bei denen die Stimme des Herzens gleichgiltig ist und die von mir und jedem handgreifliche, zahlenmässige Beweise fordern. Es mögen also diese Beweise hier stehen und anklagen.

Laut einem *amtlichen* Ausweis kamen in Friaul während des Zuges in einem einzigen Jahre 206,832 Vögel zu Küchenzwecken zum Verkaufe, faktisch betrug aber die Zahl 620,496 Stücke!

Glauben Sie etwa, dass diese grausame Falken oder Adler waren? O nein! Es war unsere Augenweide, der Schmuck des Waldes und des Feldes, die besten Freunde des Gärtners, des Landwirtes:

Bresciában — mely előttünk magyarok előtt mindig egy bizonyos hyéna emlékét idézi fel — tehát egyetlen város piacán, egyetlen vonulási időszak alatt, hivatalos kimutatás szerint 423,792 ártatlan, hasznos kis madár került olasz ínyenczek konyhájára, gyomrába.

Montegrado szorosában három vadász három nap alatt 14,000 füsti fecskét hálózott össze; áldozatul ínyenczek gyomra és a divat ördöge számára.

Signor Salvadori a legridegebb pontossággal kimutatja, hogy egyetlen madárfogó roccolója 20 év alatt 135,485 apró madárnak került életébe.

A divat, szellemesség és finomság világra szóló középpontja, Páris, hivatalos kimutatás szerint egyetlen évad alatt 32,000 rigót, 114,000 pacsirtát emésztett fel.

Igen, pacsirtát! És csak ennyit. Mert volt idő, amikor a divat ördöge a pacsirtaszárnyat tétette a női kalapra és ekkor a divat metropolisának egyetlen üzletébe 400,000 pár pacsirtaszárny érkezett Finnországból . . .

Hát a fűrj! ez a madár csupa kedvesség, csupa haszon; szavával bejutott a nép költészetébe s a magyar klasszikusokéba is. Néha 12—16 apró pelyhes sűrög a fűrjanyó körül, szedi a bogárságot . . . Tömegei télire elvonulnak Afrikába, hol újabb időben

Rotkehlchen, Steinschmätzer, Finken, Schopflerchen und dergleichen Liebenswürdigkeiten, — sie gerieten auf dem Zuge zur Überwinterung in die Fallen.

In Brescia — welcher Name bei uns Ungarn die Erinnerung an eine gewisse Hyäne erweckt — also auf dem Markte einer einzigen Stadt, kamen während des Zuges in einem einzigen Jahre, amtlich ausgewiesen 423,792 unschuldige Vögel in die Küche der Gastronomen.

In der Felsenenge von Montegrado fingen drei Jäger in drei Tagen 14,000 Schwalben in ihren Netzen, für den Magen der Menschen und als Opfer für den Modeteufel.

Der Ornithologe Gf. Salvadori weist mit strengster Pünktlichkeit aus, dass ein einziger Roccolo in 20 Jahren 135,485 kleinen Vögeln das Leben kostete.

In der Metropole für Feinheit und Geist, in Paris, wurden während einer Saison 32,000 Drosseln und 114,000 Lerchen verzehrt.

Ja! Lerchen und nur so viele! Denn es gab eine Zeit, wo der Modeteufel die Flügel der Lerche auf den Hut der Damen als Zier verwendete, und es kamen nach Paris in ein einziges Geschäft 400,000 Paare aus Finnland . . .

Und erst die Wachtel! Dieser Vogel ist die Liebenswürdigkeit, die Nützlichkeit selbst; unser Volkslied, unsere klassischen Dichter weisen hierüber hunderte von Stellen auf. Um die Wachtel-

már készen várja őket a hálókából alkotott útvésző. Három esztendő alatt csak Egyiptomból, hivatalos kimutatás szerint két millió hatszáznyolczvanötezer fürj indult mint eleven hajórakomány. Hová? Talán a zulukafferekhez? Dehogy! Elindult a legműveltebb nyugot legélén járó fővárosaiba, különösen Londonba s ez a rettenetes könyörtelenség ott találkozik avval a betegségig menő állatvédelemmel, mely a czellengő kutyáknak, macskáknak menedékházat épít s egy leszúrt borjú láttára görcsökben rángatódzik.

De a fürj, a finom „saisonszerű“ nyalánság, az más! Egy-egy hajón kilenczven, százezer van alacsony kaliczkába betömve; 25% el is pusztul útközben; de a többi 75% mégis csak bejut azokba az érzékeny gyomrokba, amelyeknek vágya hatalmasabb minden nemes indulatnál.

Nem is két-, hanem százmilliókról van szó azokon a területeken, amelyekre a holtra fáradt fürjmadár pihenőre száll, hogy vesztét találja. A mi tájainkon pedig elhallgat a „pitypalaty“ s ha *Arany* János élne, csak elvéve hallhatná meg a kis párok szerelmi vallomását, melyet kevés sorban oly mesterileg leírt volt.

Az, amit Európa déli országainak madárevő népei kis madarakban elpusztítanak és amit a

glucke wimmeln oft 12—16 winzige, flaumige Junge und suchen Insekten. Die Massen dieses Vogels ziehen nach Afrika und zurück, auf ihrem Wege erwartet sie das Netzlabyrinth. In drei Jahren kamen nur aus Egypten allein als lebende Schiffsladungen 2.685,000 Wachteln an. Wohin? Vielleicht zu den Zulukaffern? O nein! Sie kamen in die an der Spitze der Zivilisation marschierenden glänzenden Hauptstädte des fortgeschrittenen Westens, besonders nach London, wo diese Unbarmherzigkeit mit dem bis zur Krankhaftigkeit gesteigerten Tierschutz zusammentraf, der für den herumstreichenden Hund, die Katze Asyle erbaut und beim Anblick eines gestochenen Kalbes in Krämpfe verfällt.

Ja, die Wachtel ist aber ein feiner, „saisonmässiger“ Leckerbissen und das ist was anderes! Ein Schiff beherbergt oft 95.000 bis 100,000 dieser Vögel, welche in niedere Käfige gepfercht sind; unterwegs gehen bis 25% zugrunde, aber 75% gelangen doch in die feinen Mägen, deren Gier grösser ist als alles edle Gefühl.

Nicht von zwei, sondern von hunderten von Millionen Wachteln ist auf jenen Gebieten die Rede, welche die Wachtel befliegt um auszuruhen und — unterzugehen.

Und in unseren Gefilden verstummt der Schlag und wenn unser *Arany* noch lebte, würde er nur selten das Liebesgändnis der Wachtel hören,

divat ördöge elnyel, nem százazrekre, hanem milliárdokra megyen; a számot pedig a modern közlekedés folytonosan szaporítja, mert ez a könyörtelenség „kereskedelmi cikket“ illet.

Amikor Brazília kolibri madarai, az élő természet e valódi drágakövei és ártatlan szemefényei jöttek e divatba, kimutathatólag hat milliárd, vagyis hatezerszer egy millió kis madár lakolt ezért életével!

Igen, mert a divat és a gyomor irtóztató hatalom. Mi, akik közelebb állunk a közügyekhez, az egyesület elnökével együtt részesei vagyunk annak a szívós küzdelemnek, amely nem is gátat vagy korlátot akar vetni a könyörtelenségek, mely oktalanság is — csak enyhítésére törekszünk nemzetközi viszonylatban — máig is hiába.*)

E nemes gyülekezet hölgytagjai talán nem is sejtik, mily gondolat cikázik át agyamon, amidőn szemmemmel végig tekintek rajtok? Remény kél bennem, hogy egy felvetendő eszme jó talajra akad; a nő érző szívére, mely megőrzi érzelme nemességét és tisztaságát a divat ördöge kísértésének ellenében is.

Látom, hogy önök nem tartoznak ama modern delnők sorába, amelyek, — különösen napjainkban — mindig eszembe juttatják James Fenimore Cooper indián regényeinek törzsfőnökeit. Valamint e vadak,

*) A Nemzetközi Konvenczió azóta létrejött.

welches er in einigen Zeilen so meisterhaft beschrieb.

Das, was die südlichen Länder Europas an kleinen Vögeln vernichten, was der Modeteufel jährlich verschlingt, geht nicht in die Millionen, sondern in hunderte von Millionen und die moderne Kommunikation steigert die Zahl stets höher und höher, gilt es doch einen „Handelsartikel“.

Als der Edelstein und Augentrost der Natur, der kleine Kolibri in Mode kam, kostete dieses nachweisbar sechs Milliarden dieser Vögel das Leben!

Ja, denn Mode und Magen sind grausame Gewalten. Wir, die wir den öffentlichen Angelegenheiten näher stehen, kennen mit dem Präsidenten sehr wohl den Kampf, welcher nicht einen Damm aufwerfen, sondern bloss eine Schranke ziehen will, um dieser Erbarmungslosigkeit in internationaler Beziehung zu steuern. Vergebens!*

Die Damen dieser edlen Versammlung ahnen es kaum, welcher Gedanke mein Gehirn durchzuckt, so wie ich sie betrachte. Ich fasse Hoffnung, dass eine Idee hier fruchtbaren Boden findet: das Herz der Frau, welches die Reinheit und den Adel des Gefühles auch dem Modeteufel gegenüber bewahren wird.

Ich sehe es, dass Sie nicht zu jenen Modedamen gehören, welche mich, besonders in unseren Tagen,

* Die internationale Konvention kam seitdem zustande.

úgy delnőink is rettenetesen megcsonkított madár-
tetemekkel rakják meg fejüket, nyakukon pedig a vad-
állatok lenyúzott bőrét, fejestül, mindenestül viselik.

Hogyan fordulhatnék én ezekhez a kis kékczinke
érdekében, melynek egyetlen családja huszonnégy
millió káros rovarnak vesztét jelenti; mely apróka
társaival szövetkezve, megvédi a kertet, a mezőt,
az erdőt és a ligetet a pusztulástól; oly szor-
galommal és szemességgel, aminő az embernek és
eljárásának nem adatott, mert lehetetlen!? Hát
ezekhez hiába fordulnék!

De önökhöz és az Országos Állatvédő-Egyesület
egyeteméhez bizalommal fordulok, mert tudom és
érezem, hogy itt szavam nem lesz a pusztá kiáltó szava.

Azonban egy perczig sem ámitom magamat és
a tisztelt közgyűlést avval, hogy bármi mozgalommal
eldöntjük a madárvédelemnek nemzetközi feladatait,
amelyeknek megoldásán a nemzetközi diplomácia
legfinomabb elméi egy negyedszázad óta hiába
fáradoznak.

Nem; erre mi mint egyesület — sőt mint kis
számú nemzet — eszközzel és hatalommal nem birunk.

De ez még sem jelentheti azt, hogy a madár-
védelemről lemondjunk — semmiképpen sem.

Mi meg fogjuk védeni a hasznos madarat az
igazság és könyörületesség szent nevében, legjobb

an die Indianer-Häuptlinge in den Romanen James
Fenimore Coopers erinnern. So wie die Wilden,
belegen auch manche Modedamen ihre Köpfe mit
furchtbar verrenkten Vogelmasken und tragen um
den Hals die Bälge wilder Tiere samt Kopf und
allem.

Wie könnte ich mich auch bei diesen für die
kleine Blaumeise verwenden, deren Familie unsere
Befreiung von 24 Millionen schädlichen Insekten
bedeutet; welche im Vereine mit ihren kleinen
Vogelgenossen den Garten, den Wald, das Feld und
die Auen vom Verderben errettet mit einer Sorgfalt
und Umsicht, wie sie dem Menschen unmöglich ist!
An diese würde ich mich vergebens wenden.

Zu Ihnen und der Gesamtheit des Tierschutz-
vereines wende ich mich aber mit Vertrauen, weil
ich es fühle, dass mein Wort nicht ungehört ver-
hallen wird, wie der Ruf in der Wüste!

Ich täusche aber mich und die Generalversamm-
lung keinen Augenblick, dass wir mit irgend einer
Bewegung den internationalen Schutz der Vögel
durchsetzen, an dem die internationale Diplomatie
seit einem Vierteljahrhundert vergebens arbeitet.

Nein! Hiezu haben wir als Verein, und sogar
als Nation von kleiner Zahl, keine Mittel, keine Gewalt.
Dieses kann aber nicht bedeuten, dass wir nun
dem Vogelschutze entsagen.

érzületünkől indulva, saját hatáskörünkben és nem kérdezve: mit csinálnak mások?

Evvél pedig előttünk áll a kérdés: mivel és hogyan fogjunk a védelem berendezéséhez?

Amidőn a feleletet keresem, felötlök emlékezetemben egy lánczolat, mely néhány évvel ezelőtt meghatott.

Spanyolország ismét vonaglott. Barcelona anarchistái tömeges gyilkolásra vetemedtek; a kormány elnökét hitvese oldalán terítette le a gyilkos golyója; Cuba szigetén a legkegyetlenebb polgárháború rombolt, a tömeg pedig a vértől csepegő bika- viadalban kereste gyönyörét.

És ekkor valami váratlan, meglepő dolog történt, mi úgy jelent meg a véres dulakodás közepett, mint valami földöntúli engesztelő látomány.

Donna Christina régensnő saját és kiskorú fia Don Alfonso — a király — nevében törvényt szerzett és bocsátott ki, mely a kis madaraknak és fészkeknek védelmét rendeli el, amely azt is meghagyja, hogy minden iskola ajtajára táblácska szegezendő, amely a madár és fészke védelmét a gyermekek jószívűségére bízza!

Mélyen tisztelt közgyűlés! Ez a kulcs, amelylyel megnyithatjuk a jobb jövőt! Ez, vagy semmi!

Balgatag vállalkozás tőlem és bárkitől azokhoz fordulni, kiknek szive éppen csak egy hatalmas

Wir werden den Vogel schützen im heiligen Namen des Rechtes und des Erbarmens.

Hiemit taucht die Frage auf: wie und auf welche Art wollen wir beginnen?

So, wie ich die Antwort suche, taucht vor mir eine Reihe von Geschehnissen auf, die mich vor Jahren tief erschütterten.

Spanien verfiel wieder in Agonie. Die Anarchisten von Barcelona warfen sich auf den Massenmord und den Ministerpräsidenten streckte an der Seite seiner Gattin die Kugel des Mörders zu Boden. Auf der Insel Cuba wütete der unbarmherzigste Bürgerkrieg und die Massen suchten ihren Genuss im bluttriefenden Stiergefecht.

Und da geschah das Unerwartete, das Überraschende, welches inmitten des blutigen Ringens wie die Erscheinung einer überirdischen Milde auftauchte.

Donna Christina, die Regentin, verlaublichte im eigenen und im Namen ihres unmündigen Sohnes, des Königs Alfonso, ein Gesetz, welches den Schutz der kleinen Vögel und ihres Nestes verfügt und anordnet, dass an die Türe jeder Schule eine Tafel angebracht werde, welche den Schutz des Vogels und seines Nestes den guten Herzen der Kinder anvertraut!

Hochgeehrte Generalversammlung! Mit diesem

zom, amely a vérkeringést intézi; amely izom lük-
tetésére már nem gyakorol érezhető, élő hatást az,
amit az értelem szépnek, nemesnek, rútnak vagy
bűnnek tart és bizonyít; de egy érzés igenis: a rideg
önzés, mely nem ismeri felebarátját, embertársát, csak
saját hasznát és egyebet semmit; mely ezért a ha-
szonért megtagad minden nemesebb érzést és képte-
len az áldozásig, a könyörtelenségig fölemelkedni.

Hát hogyan emelhetnék szót a könyörtelennel
szemben a kis madarak védelme érdekében?

De e nemes gyűlés előtt fölemelem a szavamot,
mert hiszen az állatok védelme az a kapocs, mely
a testületet egybefűzi, cselekvésre és áldozatra,
önmegtagadásra és fáradozásra serkenti.

*Nekiünk cselekvésünk legjavával mindent el kell
követniünk, hogy a madárvédelem eszméjét bevigyük
az iskolába s ott valami állandó intézmény alakjában
iparkodjunk reáhatni a még romlaltan, alakítható
gyermek lelkiületére. Egyedül ebben látom én egy jobb,
ethikai tartalma szerint nemesebb jövő biztosítékát.*

Valamennyi intézmény között, amelyet ismerek
s amelyet a magyar szemlélődés sajátosságával
egybevettem, reám az északamerikai Egyesült-
Államoknak két remek és folyton fejlődő intézménye
meggyőző erővel hatott.

Az egyik a „*Madarak napja*“ — Bird day, —

Schlüssel können wir die Zukunft öffnen! Mit
diesem oder mit keinem!

Unvernünftig wäre es von mir und anderen,
sich an jene zu wenden, deren Herz eben nur ein,
den Blutumlauf besorgender gewaltiger Muskel ist,
welcher nicht reagiert auf das, was die Vernunft
schön, edel oder auch abstossend findet; die nur
von dem Eigennutz beherrscht sind, die keinen
Nächsten kennen und die materiellen Nutzens wegen
jede edlere Regung unterdrücken.

Wie könnte ich mein Wort an jene Erbarmungs-
losen zum Schutze der kleinen Vögel richten?

Vor dieser edlen Versammlung erhebe ich aber
mein Wort; ist doch der Tierschutz das Band,
welches uns vereint und zur Arbeit, zum Opfer
aneifert.

*Wir müssen mit eifrigster Tätigkeit bestrebt
sein, den Schutz der Vögel in den Schulen einzu-
führen und mit dieser Institution auf das noch
unverdorbene, bildsame Gemüt des Kindes ein-
wirken.*

Unter allen Institutionen, welche ich kenne und
welche ich mit den Eigenheiten unseres Volkes ver-
glichen habe, wirkte auf mich eine in den Vereinigten
Staaten Nordamerikas eingeführte und in steter
Entwicklung begriffene Institution mit überzeugen-
der Kraft.

a másik a „Fák napja“ — Arbor day — intézménye, melynek értelme íme ez.

Az Egyesült-Államok minden iskolájában évenként egy nap kizárólagosan a madaraknak van szentelve akként, hogy a tanító azon a napon, tanítványainak felfogásához mértén, szép és beható előadást tart a madarak életéről, jelentőségéről a természet háztartásában, az ember gazdaságában; de lelkületében is.

Őnök velem együtt jól tudják és érzik, hogy a kép, amelyet az eresz alatt fészkelő füsti fecske családi élete nyújt, a jó oktatónak biztos eszköz arra, hogy növendékeiben a legnemesebb ösztönöket érintse, fakaszsa s így irányt adjon a gyermek föleszmélésének abban a zsenge korban, amidőn a családi élet bensőségének hatása alatt áll, vagy ennek befogadására legfogékonyabb.

És ugyancsak minden iskolában az évnek egy napja a fáknek van szentelve. E napon az oktató a fák jelentőségét fejtegeti, a súly azonban arra van fektetve, hogy minden gyermek valamely alkalmas, kopár helyen egy pár csemetét ültet el, mely azután magával a gyermekkel növekszik, így a gyermeklányéhoz fűződik.

Nekünk tudnunk kell azt, hogy gazdálkodási rendszerünk átalakulásával járt egy fa- és bokorirtó korszak, amelynek következménye az volt, hogy számos hasznos madár elvesztette a fészkelésre való

Es ist der *Vogel- und Baumtag*, Bird and Arbor day. Der Sinn ist der folgende.

In jeder Schule wird ein Tag ausschliesslich den Vögeln gewidmet. Der Lehrer hält den Kindern einen, der Fassungskraft derselben angemessenen Vortrag über das Leben und die Bedeutung der Vögel im Haushalte der Natur und des Menschen und in dessen Gemüt.

Sie wissen es so gut wie ich, dass der Anblick des Schwalbennestes, des darin enthaltenen Familienlebens für den guten Lehrer ein gewaltiger Hebel ist, um die edelsten Instinkte des Kindes zu entfachen und das Kind, welches ja unter dem Einflusse des Familienlebens steht, empfänglich zu machen.

Und ähnlich verhält es sich mit dem Baumtage, an welchem der Lehrer die Bedeutung der Bäume erklärt. Das Gewicht ist aber darauf gelegt, dass jedes Kind an irgend einer kahlen Stelle Setzlinge pflanzt, welche dann mit dem Kinde wachsen und mit dessen Wesen verknüpft bleiben.

Wir müssen wissen, dass in einer Epoche unserer landwirtschaftlichen Entwicklung die Ausrottung der Bäume und Sträucher herrschte, wodurch viele nützliche Vögel ihre Nistgelegenheiten verloren haben und ausblieben. Durch die Einführung des Vogel- und Baumtages würde sich dieser Misstand ausgleichen.

alkalmat s ekkor elmaradt. A madarak és fák napja behozásának szép intézménye egymást egészítené ki a madárvédelem és szaporítás javára.

És gondoljunk csak falvaink nagy részének dísztelenségére, parlagon heverő helyeire, melyek mérges maszlagos szírommal, Datura stramonium, embert, állatot kínozó szerb tövissel — Xanthium spinosum — van borítva, s a melyek annyira élék-telenítők. Gondoljunk e dudvások helyén vígan növekedő facsemetékre, melyeknek gondozása azokra a gyermekekre van bízva, amelyek a „Fák napján“ ültették azokat és előttünk áll az intézmény egész nemességével, nevelő hatásával.

Legyen immár szabad, mélyen tisztelt közgyűlés, hogy előadásomnak kifejtett tanúságaiból két indítványt meríthessek s annak elfogadását kérem.

Az egyik indítvány célzata az, hogy azoknak, akik a madárvédelem ügyét az ország különböző pontjain felkarolni hajlandók, legyünk annyiban segítségökre, hogy nekik az erők egyesítéséhez szükséges alapszabálytervezetet nyújthassunk, amelyet tehát ki kell dolgoznunk.

A másik indítvány azt czélozza, hogy a „Madarak“- és a „Fák napja“-ra vonatkozólag dolgozzunk ki egy alapos emlékiratot, amelyet illetékes helyen bemutatthassunk és az eszme megvalósítását kérhessük.

Denken wir an unsere Dörfer, deren grösserer Teil wie verwahrlost aussieht, auf deren kahlen Stellen der Stechapfel, die Spitzklette — Xanthium — die Qual für Tiere und Menschen — wachsen und denken wir diese Stellen mit Bäumen bestanden, welche von den Kindern gesetzt und gepflegt, gedeihen — und die Institution des Baumtages steht vor uns edel und erziehend.

Es sei mir nun gestattet zwei Anträge zu stellen. Der Zweck des ersten ist, dass wir jenen, die sich auf verschiedenen Punkten des Landes dem Vogel-schutze widmen wollen, durch einen Musterentwurf der Statuten zu Hilfe kommen.

Der Zweck des zweiten Antrages ist, dass wir in Bezug auf den Vogel- und Baumtag eine Denkschrift verfassen und die Einführung erbitten.

Ich weiss es gut, dass wichtige Ideen dort nicht dekretiert werden können, wo die Vorbedingungen für dieselben nicht gesichert sind. Über das Memorandum hinaus erwartet unser eine grosse Arbeit, denn nicht jeder Lehrer ist für angepasste schöne Vorträge befähigt, wir müssen bestrebt sein, für

37997

Jól tudom én, hogy ily fontos eszméknek dekretálása lehetetlen ott, ahol életök föltételei nincsenek biztosítva. A memorandumon túl nagy munka vár reánk, mert nem minden oktató alkalmas arra, hogy saját tudásából merítesse a vonzó, különösen pedig a gyermek felfogásához mért előadást. Majd azon kell lennünk, hogy a két kedves napra szánt alkalmas előadásokat kiteremtsük, elterjeszszük s így könnyítsünk a tanítón és biztosítsuk az eredményt.

Ez ma már lehetséges is, mert látjuk, hogy vannak kormányférfiak, akik ily eszméket táplálnak, azoknak feltételeiről gondoskodnak.

Előttünk van az Erzsébet királyné emlékére ültetett fákkal elért eredmény és az az ékes könyv, mely Magyarország madarait ismertetve, kiterjed azoknak védelmére is.

Az Országos Állatvédő-Egyesület tagjai tudják, hogy én az általam fölvetett eszmék szolgálatában állok, van akaratom és bátorságom, ha kell az előítélettel szembeszállani és szeretem a munkát...

Szívből köszönöm kegyes türelmüket.

* * *

beide Tage schöne Vorträge zu schaffen und dadurch die Arbeit des Lehrers zu erleichtern und den Erfolg zu sichern.

Das ist auch schon möglich, denn wir besitzen in der Regierung Männer, die hiefür Neigung haben und denen wir die Bäume zur Erinnerung an die Königin Elisabeth und das schöne Werk über die Vögel Ungarns verdanken, welches sich auch auf den Vogelschutz verbreitet.

Die Mitglieder des Vereines wissen es, dass ich stets im Dienste der von mir aufgeworfenen Ideen stehe, dass ich Willen und Mut habe, dem Vorurteil entgegenzutreten und dass ich die Arbeit liebe...

Ich danke Ihnen vom Herzen für die gütige Geduld.

* * *

Az Országos Állatvédő-Egyesület a m. kir.
vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz.

83—1906. szám.

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Az Országos Állatvédő-Egyesület nevében egy tiszteletteljes kéréssel bátorkodunk Nagyméltóságodhoz fordulni.

Engedje meg Nagyméltóságod, hogy előre bocsássuk, miszerint az állatvédő-egyesületek feladata és tevékenysége ma már nem csak arra szorítkozik, hogy az állatkínzásokat lehetőleg megakadályozni igyekeznek, hanem egy jóval nagyobb és joggal közhasznúnak mondható keretben mozognak. Nevezetesen az állatok szeretetének propagálása által szelidebb érzületet visznek be a tömegbe és ezáltal a mai korban fokozottan jelentékeny szociális missziót teljesítenek. Másrészt fontos közgazdasági missziót is végeznek, mert eltekintve attól, hogy a nemzeti vagyónak oly jelentékeny részét képező háziállatok kimelését és értékgyarapodását mozdítják elő, felkarolják a mező- és erdőgazdaságra, a kertészetre és szőlőművelésre nézve kártékony rovarok milliárdjait pusztító hasznos madarak védelmét. És ez utóbbi feladatnak oly módon igyekeznek az

Der Landes-Tierschutzverein an das kön.
ung. Ministerium für Kultus u. Unterricht.

No. 83—1906

Ew. Exzellenz, Herr Minister!

Im Namen des Landestierschutzvereines sei es uns gestattet, Ew. Exzellenz eine ergebene Bitte vorzutragen.

Wollen Ew. Excellenz uns gestatten, vorhergehend darauf hinweisen zu dürfen, dass sich die Aufgabe und Tätigkeit der Tierschutzvereine heutzutage nicht mehr ausschliesslich auf die womögliche Verhinderung von Tierquälereien beschränkt, sondern dass sich dieselbe in einem viel grösseren Rahmen bewegt, so dass mit Recht ausgesprochen werden kann, dass sie dem allgemeinen Wohle dient. Diese Vereine pflanzen durch die Propagation der Liebe zu den Tieren eine sanftere Gesinnung in die Massen hinein, und erfüllen dadurch in dem heutigen Zeitalter eine an Bedeutung stets mehr Bedeutung gewinnende soziale Mission. Andererseits verrichten dieselben auch eine wichtige volkswirtschaftliche Mission, indem sie, ganz abgesehen von der Schonung und der dadurch hervorgerufenen Wertsteigerung der Haustiere, welche einen bedeutenden Teil des Nationalvermögens ausmachen, auch den Schutz der nützlichen Vögel propagieren,

állatvédő-egyesületek megfelelni, hogy a hasznos madarak nagy közgazdasági jelentőségéről a közönséget felvilágosítják, e madarak természetét és életmódját ismertetik, útmutatást adnak a madarak védelmére és szaporításának előmozdítására nézve és mesterséges etetők és fészkelőodvak felállítását propagálják és ilyen odvaknak czélszerű alakban és jutányos árban való tömeges készítését és terjesztését elősegítik. A hasznos madarak védelmére vonatkozó fent érintett tevékenységet az Országos Állatvédő-Egyesület is egyik legfőbb feladatának tekinti és ide irányuló tevékenységében az egyesület tiszteletbeli elnökének, Herman Ottónak, a Magyar Ornithologiai Központ európai hírvő főnökének nagy szakértelme hatalmasan támogatja.

Ugyancsak Herman Ottónak nevéhez fűződik az az eszme, melynek kivitele érdekében jelen tiszteletteljes kérelmünket előadni bátorkodunk.

Mint minden állatvédelmi eszmének, úgy az embernek megmérhetlen hasznot szolgáltató hasznos madarak védelmének általános és biztos elterjedése nem a felnőttektől, hanem a fogékony gyermekvilág, a tanuló ifjúság megnyerésétől remélhető egyedül.

Herman Ottó szerint cselekvésünk legjavával mindent el kell követnünk, hogy a madárvédelem

welche Milliarden der Land- und Forstwirtschaft, der Garten- und Weinkultur schädlichen Insekten vertilgen. Dieser Aufgabe versuchen die Tierschutzvereine in der Weise gerecht zu werden, dass sie das Volk über die grosse wirtschaftliche Bedeutung der nützlichen Vögel aufklären, die Natur und Lebensweise dieser Vögel bekannt machen, Vorschriften für den Schutz und für die Förderung der Vermehrung dieser Vögel geben, dass sie das Aufstellen von künstlichen Futterapparaten und das Aushängen künstlicher Nisthöhlen propagieren, und die Massenfabrikation solcher Nisthöhlen in zweckmässiger Ausführung zu mässigen Preisen, sowie die Verbreitung derselben nach Möglichkeit fördern. In der obenerwähnten, den Schutz der nützlichen Vogelwelt betreffenden Tätigkeit sieht auch der Landestierschutzverein eine seiner hauptsächlichsten Aufgaben, und wird derselbe darin durch die grosse Sachkenntnis Otto Hermans, des europäisch berühmten Chefs der Ung. Ornithologischen Centrale und Ehrenpräsidenten unseres Vereines, mächtig unterstützt.

Ebenfalls mit Otto Hermans Namen verknüpft ist diejenige Idee, für deren Verwirklichung wir unsere jetzige Bitte ergebenst vorzutragen wagen.

Wie in jeder anderen Frage des Tierschutzes, so kann auch die allgemeine und sichere Verbreitung des Schutzes der dem Menschen unendlichen Nutzen tragenden nützlichen Vogelwelt nicht von den Erwachsenen, sondern allein von der empfänglichen

eszméjét bevigyük az iskolába s ott valami állandó intézmény alakjában iparkodjunk reá hatni a még romlatlan, alakítható gyermek lelkületére.

Ez a meggyőződés vezette Herman Ottót, midőn az Országos Állatvédő-Egyesület-nek ajánlotta, tegyen lépéseket aziránt, hogy Magyarországon is meghonosodjék két oly intézmény, mely az amerikai Egyesült-Államokban már évek óta kiváló eredménnyel gyakorlatban van és folyton fejlődik.

Az egyik a „Madarak napja“ Bird day, a másik a „Fák napja“ (Arbor day) intézménye, melynek értelme ime ez:

Az Egyesült-Államok minden iskolájában évenként egy nap kizárólagosan a madaraknak van szentelve akként, hogy a tanító azon a napon tanítványainak felfogásához mértén szép és beható előadást tart a madarak életéről, jelentőségéről a természet háztartásában, az ember gazdaságában, de lelkületében is.

És ugyancsak minden iskolában az évnek egy bizonyos napja a fáknek van szentelve. E napon az oktató a fák jelentőségét fejtegeti, a súly azonban arra van fektetve, hogy minden gyermek valamely alkalmas kopár helyen egy pár csemetét ültet el,

Kinderwelt, von der Herbeziehung der lernenden Jugend erhofft werden.

Nach Otto Herman müssen wir mit unseren besten Kräften alles versuchen, um das Ideal des Vogelschutzes in der Schule heimisch zu machen und danach trachten, dort durch irgend eine konstante Einrichtung auf das noch unverdorbene bildsame Kindergemüt einzuwirken.

Von dieser Überzeugung geleitet, machte Otto Herman dem Landes-Tierschutzvereine den Vorschlag dahin zu trachten, zwei Einrichtungen, welche in den Vereinigten Staaten Nordamerikas schon seit Jahren mit hervorragendem Erfolge durchgeführt werden und sich stetig höher entwickeln, auch nach Ungarn zu verpflanzen.

Die erste Einrichtung ist der „Vogeltag“ — Bird day —, die andere der „Baumtag“ — Arbor day — und haben dieselben folgenden Zweck:

In jeder Schule der Vereinigten Staaten wird alljährlich ein Tag ausschliesslich der Vogelwelt gewidmet und zwar in der Weise, dass der Lehrer an diesem Tage der Auffassung der Schüler entsprechende schöne und eingehende Vorträge hält, welche sich auf das Leben der Vögel, auf deren Bedeutung im Haushalte der Natur, sowie in der Wirtschaft und ethischen Bildung der Menschheit beziehen.

Ebenso wird in jeder Schule alljährlich ein gewisser Tag den Bäumen gewidmet. An diesem Tage erörtert der Lehrer die Bedeutung der Bäume

mely azután magával a gyermekkel növekszik, így a gyermek lényéhez fűződik.

Mély tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, hogy e két röviden vázolt intézménynek az ország népiskolaiban való meghonosítását és rendszeresítését egyszersmindenkorra elrendelni méltóztassék.

Úgy véljük, hogy a „Madarak és fák napja”-nak intézménye nálunk egy napra egyesíthető és úgyszólván az iskola tavaszi ünnepévé avatható volna.

Az intézmény meghonosításának első lépése, tiszteletteljes nézetünk szerint, az volna, hogy Nagyméltóságod külön rendeletben kimondani méltóztatnék azt, hogy a folyó 1906. évtől kezdve minden elemi és népiskolában május vagy június hóban egy külön nap legyen szentelve kizárólag arra a célra, hogy azon a napon a tanító a hasznos madarak természetével, jelentőségükkel, e madarak védelmének és szaporításának szükséges voltával az erre szolgáló módokkal és eszközökkel az iskolai ifjúságot megismertesse és ugyanezt a napot felhasználja arra is, hogy a fáknek és cserjéknek a hasznos madaraknak fészkelésére és szaporodására való befolyását megvilágosítván, a fák és a befásítás nagy jelentőségét is megmagyarázza és ahol ezt

und Sträucher, doch wird hier das Hauptgewicht darauf gelegt, dass jeder Schüler auf einem dazu geeigneten öden Gebiete einige Setzlinge verpflanzt, welche dann mit dem Kinde erwachsend mit dessen Gemüte verbunden werden.

Genehmigen Ew. Exzellenz gütigst unsere tief-ergebene Bitte, die Einführung und Organisierung der beiden kurz skizzierten Institutionen in den Volksschulen des Landes ein für allemal zu verordnen.

Bei uns könnten der Vogel- und Baumtag an ein und demselben Tage vereint gemeinsam abgehalten werden, und könnte dieser Tag zum Frühlingsfeste der Schulen geweiht werden.

Der erste Schritt zur Einführung dieser Institution wäre unseres unvorgreiflichen Erachtens eine Separatverordnung Ew. Excellenz des Inhaltes, dass vom laufenden Jahre 1906 beginnend in jeder Elementar- und Volksschule seitens des Lehrers alljährlich ein Tag ausschliesslich dem Zwecke zu widmen sei, an demselben die Schuljugend mit der Naturkunde der nützlichen Vogelwelt bekannt zu machen, die Notwendigkeit der Beschützung und der Vermehrung dieser Vogelwelt, sowie die dazu dienenden Mittel und Wege zu erörtern und erklären, dabei denselben Tag auch dazu zu benützen, den Einfluss von Baum und Strauch auf das Nisten und auf die Vermehrung der nützlichen Vogelwelt vor Augen zu führen, die grosse Bedeutung der Bäume und Baumpflanzungen zu erklären und dort,

a helyi viszonyok megengedik és indokolják, hasson arra is, hogy a gyermekek, a vidéki viszonyokhoz képest, legtöbb előnyt szolgáltató fák és csemeték ültetésével tegyék a madarak és fák napját emlékezetessé és állandóan hasznossá. A fák napjának meghonosítása által, úgy véljük, el lesz érve az is, hogy a néptanítók eleget tegyenek a törvény ama rendelkezésének, hogy a gyermekeket a fatenyésztésre buzdítsák és tanítsák, ami ezidőszert a népiskoláknak csak egy igen csekély részében valósult meg.

Megemlítjük még, hogy két buzgóbb állatvédő egyesület, a soproni és a kőszegvidéki már gyakorlatilag is és több ízben tett kísérletet a madarak és fák napjával.

A tanfelügyelőkhöz a fenti értelemben Nagyméltóságod által intézendő rendeletben kimondatnék az, hogy minden tanfelügyelő a maga területére nézve állapítaná meg a madarak és fák ünnepélyének napját; továbbá, hogy az elemi tanítók, addig is, míg a madarak és fák napján tartandó előadásra nézve külön útmutatások és vezérfonalak fognának kiadatni, Herman Ottónak, a „Madarak hasznáról és káráról“ szóló munkájából merítsék a szükséges adatokat.

wo es die lokalen Verhältnisse gestatten und notwendig erscheinen lassen, dahin zu trachten, dass die Schuljugend durch das Setzen derjenigen Bäume, welche auf dem betreffenden Gebiete die meisten Vorteile bringen, den Vogel- und Baumtag denkwürdig und für immer nützlich mache. Durch das Einführen des Baumtages würde sich nach unserem Erachten auch das erreichen lassen, dass die Volksschullehrer auch jener Verordnung des Gesetzes Genüge leisten würden, laut welcher die Jugend zur Baumzucht anzueifern und aufzuklären ist, was aber bisher nur in einem geringen Teile der Volksschulen verwirklicht wurde.

Es sei gestattet noch zu erwähnen, dass zwei eifrigere Tierschutzvereine, u. zw. die in Sopron und Kőszeg bestehenden, schon mehrmals paktische Versuche mit dem Vogel- und Baumtage durchführten.

Im obigen Sinne wäre von Ew. Exzellenz eine Verordnung an die Schulinspektoren zu richten, des Inhaltes, dass jeder Schulinspektor in seinem Wirkungskreise das Datum der Baum- und Vogeltagsfeier feststelle und dass die Lehrer, solange keine besonderen Vorschriften und Wegweiser für Vorträge bei Gelegenheit des Vogel- und Baumtages erscheinen, die notwendigen Daten Otto Hermans Werke: Nutzen und Schaden der Vögel entnehmen können.

Wohl wissend, dass dieses Werk nicht jedem Lehrer zur Verfügung stehen werde, hauptsächlich

Abban a tudatban, hogy ez utóbbi munka nem lesz minden elemi tanítónak rendelkezésére és abból a célból, hogy a tanítóknak feladatukat megkönnyítsük, az Országos Állatvédő-Egyesület évről-évre pályázatot fog hirdetni a madarak és fák napjára alkalmas előadások írására, ezek megbírálására a Magyar Ornithologiai Központot fogja felkérni és a díjazott pályamunkákat fogja díj nélkül a tanfelügyelőségeknek a szükséges mennyiségben rendelkezésére állítani.

A madarak és fák napjának a befásításra vonatkozó részét illetőleg tiszteletteljes nézetünk az, hogy első sorban a selyemtenyésztés üzéséhez szükséges szederfák jelentőségének ismertetésére és terjesztésére kell a főszólyt fektetni és csak másodsorban a gyümölcsfákra.

Ezt a tiszteletteljes nézetünket azzal indokoljuk, hogy a szederfának és az ezek által feltételezett selyemtenyésztési iparnak az országban igen nagy közgazdasági és szociális jelentősége van. Közgazdasági azért, mert egy oly iparágról van szó, melynek viszonyaink az ország túlnyomó nagy részében kedveznek, mely fejlődésképes és ma már 140,000 tenyésztő családot és hét gyárban több ezer munkást foglalkoztat. Szociális jelentősége pedig abból áll, hogy extensiv gazdasági viszonyaink

aber um die Aufgabe der Lehrer zu erleichtern, wird der Landestierschutzverein alljährlich Preise ausschreiben für solche Vorträge, welche für die Vogel- und Baumtagsfeier geeignet sind. Zur Beurteilung der eingelaufenen Vorträge würden wir die Ungarische Ornithologische Zentrale bitten, und dann die preisgekrönten Schriften unentgeltlich den Schulinspektoren in der benötigten Anzahl zur Verfügung stellen.

Bezüglich jenes Teiles des Vogel- und Baumtages, welcher sich auf das Pflanzen von Bäumen bezieht, wäre unsere ergebenste Meinung, dass das Hauptgewicht auf die Bekanntmachung und Verbreitung der Bedeutung der zur Seidenzucht notwendigen Maulbeerbäume zu legen wäre, und erst in zweiter Linie auf die Obstbäume

Wir glauben dies dadurch begründen zu können, dass die Maulbeerbäume und die dadurch bedingte Seidenindustrie eine grosse volkswirtschaftliche und soziale Bedeutung für das Land haben. Die volkswirtschaftliche Bedeutung liegt darin, dass es sich um einen solchen Industriezweig handelt, welchem unsere Verhältnisse im grössten Teile des Landes günstig sind, welcher entwickelungsfähig ist, und heutzutage schon 140,000 Familien als Züchter und in sieben Fabriken mehrere tausend Arbeiter beschäftigt. Die soziale Bedeutung liegt darin, dass bei unseren extensiven wirtschaftlichen Verhältnissen die ärmeren Arbeiterfamilien gerade in jener Jahres-

mellett a szegényebb sorsú munkáscsaládokba pénzt juttat abban az évszakban, midőn ez a legnagyobb jótétemény, tudniillik az aratás előtt.

A másik ok, amiért a szederfát első sorba helyezük, az, hogy a „Madarak és fák napján“ az iskolai ifjúság, úgy mint az Egyesült-Államokban történik és amint az a dolog természetéből is folyik, csemétéket és fákat csakis közterületet képező kopár helyekre, útakra stb. ültethet. Ezeket a területeken pedig a gyümölcsfák elhelyezése a kártételek szempontjából czélszerűnek nem mondható.

Ezeket számbavéve és abban az esetben, ha Nagyméltóságod a „Madarak és a fák napjának“ a fákra vonatkozó részénél is kegyes lenne szerény közreműködésünket igénybe venni, összeköttetésbe lépniék *Bezerédj* Pállal, a selyemtenyésztési miniszteri meghatalmazottal, ki százakra menő és hatáskörébe eső faiskolában nemcsak szeder-, hanem gyümölcsfacsemétéket is neveltet és leginkább hivatott arra, hogy mindkét fanemnek arányára nézve a kellő irányítást megadja. Innen remélhetjük a „Madarak és fák napja“-nak a fákra vonatkozó előadásra nézve a kellő irányítást és az ültetésre szükséges csemétéknek a készlet erejéig díj nélkül való adományozását.

Abban a reményben, hogy Nagyméltóságod

zeit Geld erhalten, in welcher dasselbe für sie die grösste Wohltat ist, nämlich vor der Ernte.

Die andere Ursache, weshalb wir den Maulbeerbaum in die erste Reihe stellen, besteht darin, dass die Schuljugend am „Vogel- und Baumtage“ mit den Setzlingen und Bäumen, gerade so wie in den Vereinigten Staaten, und auch der Natur der Sache entsprechend, nur Gemeingut bildende wüste Stellen, Strassenränder u. s. w. bepflanzen kann. An diesen Stellen aber kann das Pflanzen von Obstbäumen, welche voraussichtlich geschädigt würden, nicht als zweckmässig angesprochen werden.

In Anbetracht dieser Umstände, und im Falle Ew. Exzellenz in der Sache des Vogel- und Baumtages auch die Bäume betreffend unsere bescheidene Mitwirkung gnädigst in Anspruch nehmen wollte, würden wir mit Paul v. *Bezerédj*, dem ministeriellen Bevollmächtigten für Seidenzucht in Verbindung treten, in dessen nach hunderten zählenden, unter seiner Aufsicht stehenden Baumschulen nicht nur Maulbeerbaum-, sondern auch Obstbaum-Setzlinge gezüchtet werden, und der in erster Linie dazu berufen ist, die nötigen Direktiven über das gegenseitige Verhältnis der beiden Baumarten zu geben. Von hier erhoffen wir die entsprechenden Direktiven für die auf die Bäume sich beziehenden Vorträge am Vogel- und Baumtage, und auch das unentgeltliche Überlassen der zum Anpflanzen nötigen Setzlinge, soweit der Vorrat reicht.

tiszteletteljes kérésünket és annak röviden vázolt indokait bölcs belátásával és a nép javának előmozdítására irányuló tevékenységének szellemében méltányolni kegyes leend, mély tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, hogy az előadottak értelmében a „Madarak és fák napja“-nak rendszeresítését az ország összes elemi iskoláiban elrendelni kegyeskedjék.

A legmélyebb tisztelettel stb.
Budapest, 1906. évi márczius 14-én.

Országos Állatvédő-Egyesület:

Máday Isidor s. k.
elnök.

Grimm Gusztáv s. k.
ügyv. alelnök.

Franke Ágost s. k.
titkár.

In der Hoffnung, dass die weise Einsicht und jener Geist der Tätigkeit Ew. Exzellenz, deren Richtschnur die Förderung des Volkswohles ist, unsere Bitte und deren kurz geschilderte Begründungen gnädigst entgegennimmt, wollen Ew. Exzellenz unsere tiefergebene Bitte im Sinne der obigen Ausführungen durch die Einführung des Vogel- und Baumtages in sämtlichen Elementarschulen des Landes gütigst willfahren.

In ehrfurchtsvoller Huldigung u. s. w.
Budapest, am 14. März 1906.

Der Landes-Tierschutzverein:

Isidor v. Máday m. p.
Präsident.

Gustav Grimm m. p.
sachf. Vicepräsident.

August Franke m. p.
Sekretär.

Az Orsz. Állatvédő Egyesület Herman Ottóhoz,
a Magyar Ornithologiai Központ igazgatójához.

83—1906. szám.

Nagyságos Igazgató Úr!

Az Országos Állatvédő-Egyesület jelen szám
alatt a másolatban mellékelt kérvényt intézte a
vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz.

A kérvény indokai magában a kérvényben röviden
ki vannak fejtve és ismerve Nagyságodnak a mező-
és erdőgazdaságra nézve hasznos madarak ismer-
tetése és védelme tekintetében évek hosszú során
át páratlan lelkesedéssel és fáradhatlan munkával
folytatott sikeres működését: bátrak vagyunk Nagy-
ságodat tisztelettel felkérni arra, hogy kérvényünket
nevezett miniszter úrnál támogatni és az esetben,
ha óhajtásunk teljesülne, az új intézmények szer-
vezésében közreműködni méltóztassék.

Kiváló tisztelettel maradtunk

Budapest, 1906 márczius 14.

Országos Állatvédő-Egyesület:

Máday Isidor s. k.
elnök.

Grimm Gusztáv s. k.
ügyv. alelnök.

Franke Ágost s. k.
titkár.

Der Landes-Tierschutzverein an Otto Herman,
Direktor der Ungarischen Ornith. Zentrale.

No. 83—1906.

Hochgeborener Herr Direktor!

Der „Landes-Tierschutzverein“ richtete die in
Kopie beiliegende Bittschrift an den Minister für
Kultus und Unterricht.

Die Begründungen der Bittschrift sind in derselben
selbst kurz angeführt und da uns die lange Jahre
hindurch mit unvergleichlicher Begeisterung und
unermüdlicher Arbeit im Interesse der Bekannt-
machung und des Schutzes der für die Land- und
Forstwirtschaft so nützlichen Vogelwelt erfolgreich
geführte Tätigkeit Ew. Hochwohlgeborenen bekannt
ist, so sei es uns gestattet Ew. Hochwohlgeborenen
ergebenst zu bitten, unsere Vorstellung bei dem
erwähnten Herrn Minister zu unterstützen, und falls
unser Wunsch Wirklichkeit würde, in der Organi-
sation der neuen Institutionen mitzuwirken.

Hochachtungsvollst

Budapest, am 14. März 1906.

Der Landes-Tierschutzverein:

Isidor v. Máday m. p.
Präsident.

Gustav Grimm m. p.
sachführ. Vicepräsident.

August Franke m. p.
Sekretär.

**Herman Ottó a magyar királyi vallás-
és közoktatásügyi miniszteriumhoz.**

357—1906. szám.

Nagyméltóságú Miniszterium!

A Budapest fő- és székvárosban működő Országos Állatvédő-Egyesület f. évi márczius 14-én kelt 83. számú átiratával fölkereste tisztelettel alólirottat, ki az Egyesület tiszteleti Elnöke és az észszerű állatvédelemnek némileg úttörője vagyok, avval: támogatnám a Nagyméltóságú Miniszterium kegyes színe előtt az Egyesület felterjesztését, mely ugyan-csak e hó 14-én 83. szám alatt kelve, a madarak és fák napja (Bird and Arbor day) intézménye érdekében kegyes intézkedést kér.

Szívem és eszem egész bensőségével és erejével pártolom ez intézmény életbeléptetését, nem azért, mert hazánkban elsőnek pendítettem meg, hanem azért, mert viszonyaink között a legnagyobb mértékben üdvösnek találom úgy erkölcsi, mint közgazdasági tekintetben is.

Teljesen osztozom az Egyesület érvelésében; helyesnek találom azt, amit a végrehajtás tekintetében javasol, mert az eredmény csak üdvös lehet.

28 —

**Otto Herman an das königlich ungarische
Ministerium für Kultus und Unterricht.**

No. 357—1906.

Hohes Ministerium!

Der in der Haupt- und Residenzstadt Budapest wirkende „Landes-Tierschutzverein“ ersuchte mit Nr. 83 vom 14. März l. J. ergebenst Unterzeichneten als Ehrenpräsidenten des Vereines und als einiger-massen Bahnbrecher des rationellen Tierschutzes in Ungarn, die ebenfalls unter Nr 83 am 14. März l. J. eingereichte Bittschrift des Vereines, in welcher gnädige Verfügungen im Interesse des Vogel- und Baumtages — bird and arbor day — gebeten werden, beim hohen Ministerium zu befürworten.

Die Verwirklichung dieser Institution befürworte ich mit der ganzen Innigkeit meines Herzens, mit der ganzen Kraft meiner Seele, nicht darum, weil ich dieselbe in Ungarn als erster propagierte, sondern weil ich dieselbe unter unseren Verhältnissen im grössten Masse heilsam erblicke, in moralischer ebenso wie in volkswirtschaftlicher Beziehung.

Den Begründungen des Vereines stimme ich vollkommen bei, die Vorschläge bezüglich der Durchführung erachte ich für richtig, indem das Resultat nur segensreich sein kann.

Az embernek elszorul a szíve, amidőn látja, hogy az anyagilag küzködő társadalom megtűri azt, hogy néha két, néha tizenkét holdnyi belsőség, melynek földje elsőrangú, pár keréknyomot leszámítva, tulajdonképpen muszkatövis, bojtorján, maszlagos nadragulya és több ilyen gyom termelő helye; hogy ilyen a falvak közvetlen környéke és a falu belsejének minden téresebb része is!

Sok ebben az ősi megszokás, bizonyos ősi tunyaság is, melynek megtörése első sorban az *elemi oktatás irányító feladata*.

Tiszta és világos, hogy e maiglan is rondaságoknak fákkal és bokrokkal való intézményes beültetése csak áldásos hatást szülhet.

És mihelyt a fa, a bokor szeretete elterjed, annak megóvása és ápolása a munkakedvet felébreszti: a hasznos madarak védelme önként felárad és gyökeret ver a nép szívében és értelmében egyiránt.

Hogy a végrehajtásnál az elemi tanító első sorba kerül, az ott, ahol a gyermek lelkének megragadásáról van szó, csak természetes; de az is bizonyos, hogy elsőrendű feladat az is, hogy a néptanítón könnyítsünk.

Azért egészen helyes az Országos Állatvédő-

Es schnürt einem das Herz zusammen, wenn man sieht, wie die materiell kämpfende Gesellschaft es duldet, dass manchmal zwei, manchmal auch zwölf Joch unmittelbar zum Hause gehöriger erstklassigen Bodens, abgesehen von einem Wagengeleise, eigentlich nur Spitzkletten, Disteln und Stechapfel das Dasein geben, und dass die unmittelbare Umgebung mancher Dörfer, sowie jeder grössere Platz im Innern ebenso beschaffen ist!

Es liegt darin viel althergebrachte Gewohnheit, aber auch etwas althergebrachte Indolenz, deren Verdrängung *in erster Linie Aufgabe der Elementarschulung ist*.

Es liegt klar auf der Hand, dass die instituierte Bepflanzung dieser bis heute noch abscheuerregenden Stellen mit Baum und Strauch nur von segensreicher Wirkung sein kann.

Und sobald sich die Liebe zu Baum und Strauch verbreitet, und der Schutz und die Pflege derselben die Arbeitslust erregt, wird sich auch der Schutz der nützlichen Vogelwelt von selbst ergeben, und im Gemüte und Verstande des Volkes Wurzel schlagen.

Dass bei der Durchführung der Volksschullehrer in die erste Linie zu stehen kommt, ist dort, wo es sich um die Eroberung des Kindergemütes handelt, nur natürlich; doch steht auch das fest, dass es eine hochwichtige Aufgabe ist, die Arbeit des Schullehrers zu erleichtern.

Egyesület szándéka, hogy a „Madarak és fák napja“
alkalmához illő előadásokra pályázatot akar kiírni,
mert hiszen arról van szó, hogy nemes eszméket
hirdetve, ezt megfelelő formában, szépen, behatóan,
a gyermekek felfogásához idomítva sikerrel tegyék,
amit csak a hivatott tehetség munkálata nyújthat.

Engedje meg Nagymélt. Miniszterium remény-
lenem, hogy szavaimat. kegyesen fogadja.

Kelt Budapesten, 1906. márczius 23.

Herman Ottó s. k.

a Magyar Ornith. Központ főnöke.

Deshalb ist es eine ganz richtige Absicht des
Landes-Tierschutzvereines, Preise für geeignete Vor-
träge zum Vogel- und Baumtage auszuschreiben,
da es sich darum handelt, edle Ideen in entsprechen-
der Form, schön und eingehend, *der Auffassungs-
gabe des Kindes angepasst* mit Erfolg zu verkündigen,
was nur Arbeiten von Berufenen leisten können.

Gestatte mir das hohe Ministerium die Hoffnung,
dass meine Worte gnädig aufgenommen werden.

Budapest, am 23. März 1906.

Otto Herman m. p.

Chef der Ung. Ornith. Zentrale.

A magyar kir. vallás- és közoktatásügyi
miniszter Herman Ottóhoz.

26120. szám.

Nagyságos Herman Ottó úrnak, a Magyar
Ornithologiai Központ főnökének, folyó évi 357.
szám alatt kelt jelentésére tudomás végett másolat-
ban kiadom.

Budapest, 1906 április hó 27.

A miniszter helyett:

Molnár
államtitkár.

KÖRRENDELET

valamennyi kir. tanfelügyelőnek és a tanfelügyelőségi kiren-
deltség vezetőjének. Valamennyi közigazgatási bizottságnak.
Valamennyi főtitkár, egyházi főhatóságnak.

Az Országos Állatvédő-Egyesület azzal a ké-
rőssel fordult hozzám, hogy két oly intézményt
honosítsak meg hazánk népoktatási tanintézetekben,
mely az amerikai Egyesült-Államokban már évek
óta kiváló eredménnyel gyakorlatban van és folyton
fejlődik.

Das königl. ung. Ministerium für Kultus
und Unterricht an Otto Herman.

No. 26120.

Sr. Hochwohlgeboren des Herrn Otto Herman,
Chef der Ungarischen Ornithologischen Zentrale mit
Bezug auf den Bericht Nr. 357 behufs Kenntnis-
nahme in Kopie auszufolgen.

Budapest, am 27. April 1906.

Für den Minister:

Molnár
Staatssekretär.

ZIRKULAR-VERORDNUNG

an sämtliche königl. Schulinspektoren und Leiter von Schul-
inspektorats-Exposituren. An sämtliche Staatsverwaltungs-
Kommissionen. An sämtliche hochwürdige Kirchenbehörden.

Der Landes-Tierschutzverein wandte sich mit
der Bitte mich, zwei solche Institutionen in die
Elementarschulen unseres Vaterlandes einzuführen,
welche in den Vereinigten Staaten Amerikas schon
seit Jahren mit grossem Erfolge durchgeführt werden
und sich fortwährend höher entwickeln.

Az egyik a „*Madarak napja*“ (Bird day), a másik a „*Fák napja*“ (Arbor day) intézménye.

Az Egyesült-Államok minden iskolájában ugyanis évenként egy nap kizárólagosan a madaraknak van szentelve akként, hogy a tanító azon a napon, tanítványainak fölfogásához mértén, szép és beható előadást tart a madarak életéről, jelentőségéről a természet háztartásában, az ember gazdaságában; de lelkületében is.

És ugyancsak minden iskolában az évnek egy bizonyos napja a fáknak van szentelve. E napon az oktató a fák jelentőségét fejtegeti, a súly azonban arra van fektetve, hogy minden gyermek valamely alkalmas kopár helyen egy pár csemetét ültet el, mely azután magával a gyermekkel növekszik, így a gyermek lényéhez fűződik.

A szóbanforgó intézmény meghonosítása céljából ezennel elrendelem, hogy lehetőleg már a folyó 1906. évtől kezdve minden állami, községi, társulati és magán elemi népiskolában május vagy június hóban a Czim által minden évben meghatározandó külön nap szenteltessék kizárólag arra a célra, hogy azon a napon a tanító a hasznos madarak természetével, jelentőségükkel, e madarak védelmének és szaporításának szükséges voltával, az erre szolgáló módokkal és eszközökkel az iskolai

Es sind dies die Institution des „Vogeltages“ (Bird day) und des „Baumtages“ (Arbor day).

In den Vereinigten Staaten wird nämlich alljährlich in jeder Schule ein Tag ausschliesslich der Vogelwelt gewidmet und zwar in der Weise, dass an diesem Tage der Lehrer der Auffassungsgabe der Schüler entsprechende Vorträge hält, welche die Lebensweise der Vogelwelt, deren Bedeutung im Haushalte der Natur und des Menschen, sowie die ethische Bedeutung für das Gemüt behandeln.

Ebenso wird alljährlich in jeder Schule ein gewisser Tag den Bäumen gewidmet. An diesem Tage erörtert der Lehrer die Bedeutung der Bäume, wobei das Hauptgewicht darauf gelegt wird, dass jedes Kind an einer geeigneten, bisher öden Stelle einige Setzlinge pflanzt, welche dann mit dem Kinde zusammen aufwachsend mit dessen Gemüte verbunden werden.

Im Interesse der Einführung der in Rede stehenden Institutionen verordne ich hiemit, dass womöglich schon mit dem laufenden Jahre 1906 beginnend in jeder Staats-, Gemeinde-, Vereins- und Privat-Elementar-Volksschule alljährlich im Mai oder Juni, ein in jedem Jahre besonders zu bestimmenden Tage ausschliesslich dem Zwecke gewidmet werde, dass an demselben der Lehrer die Lebensweise der nützlichen Vogelwelt, deren Bedeutung, die Notwendigkeit des Schützens und der Vermehrung dieser Vogelwelt, sowie die dazu dienenden Mittel und

ifjúságot megismertesse és ugyanezt a napot felhasználja arra is, hogy a fáknak és cserjéknek a hasznos madarak fészkelésére és szaporodására való befolyását felvilágosítván, a fák és a befásítás nagy jelentőségét is megmagyarázza és ahol ezt a helyi viszonyok megengedik és indokolják, hasson arra is, hogy a gyermekek a vidéki viszonyokhoz képest legtöbb előnyt szolgáltató fák és csemeték ültetésével tegyék a madarak és fák napját emlékezetessé és állandóan hasznossá.

Az elemi népiskolai tanítók addig is, míg a madarak és fák napján tartandó előadásra nézve külön útmutatások és vezérfonalak nem adatnak ki, Herman Ottónak a „Madarak hasznáról és káráról“ szóló munkájából meríthetik a szükséges adatokat.

Minthogy pedig e munka nem áll minden elemi néptanító rendelkezésére, az Országos Állatvédő-Egyesület évről-évre pályázatot fog hirdetni a madarak és fák napjára alkalmas előadások írására és a díjazott pályamunkát fogja díj nélkül a Czimnek a szükséges mennyiségben rendelkezésére bocsátani.

A madarak és fák napjának a befásításra vonatkozó részét illetőleg első sorban a selyemtenyésztéshez szükséges szederfák jelentőségének ismertetésére

Wege der Schuljugend erkläre, wobei derselbe Tag auch noch dazu zu benützen ist, den Einfluss von Baum und Strauch auf das Nisten und auf die Vermehrung der nützlichen Vogelwelt vor Augen zu führen, die grosse Bedeutung der Bäume und Baumpflanzungen zu erklären und dort, wo es die lokalen Verhältnisse gestatten, dahin zu trachten, dass die Schuljugend durch das Setzen derjenigen Bäume, welche auf dem betreffenden Gebiete die meisten Vorteile bringen, den Vogel- und Baumtag denkwürdig und für immer nützlich mache.

Die Elementar-Volksschullehrer können, solange keine besonderen Vorschriften und Wegweiser für Vorträge bei Gelegenheit des Vogel- und Baumtages erscheinen, die notwendigen Daten Otto Hermans Werke: Nutzen und Schaden der Vögel Ungarns entnehmen.

Indem dieses Werk nicht jedem Volksschullehrer zur Verfügung steht, wird der Landes-Tierschutzverein alljährlich Preise für geeignete Vorträge bei Gelegenheit des Vogel- und Baumtages ausschreiben und die preisgekrönten Schriften in der nötigen Anzahl unentgeltlich zur Verfügung stellen.

Bezüglich jenes Teiles des Vogel- und Baumtages, welcher sich auf das Pflanzen von Bäumen bezieht, ist das Hauptgewicht auf die Bekanntmachung und Verbreitung der zur Seidenzucht notwendigen Maulbeerbäume zu legen, und erst in zweiter Linie auf die Obstbäume, indem die Maul-

és terjesztésére kell a főszúlyt fektetni és csak másod- sorban a gyümölcsfákra és pedig azért, mert a szederfáknak és az ezek által feltételezett selyem- tenyésztési iparnak az országban igen nagy köz- gazdasági és szociális jelentősége van.

Közgazdasági azért, mert egy oly iparágról van szó, melynek viszonyaink az ország túlnyomó nagy részében kedveznek, mely fejlődésképes és ma már 140,000 tenyésztő családot és hét gyárban több ezer munkást foglalkoztat. Szociális jelentősége pedig abból áll, hogy extensiv gazdasági viszonyaink mellett a szegényebb sorsú munkáscsaládokba pénzt juttat abban az évszakban, midőn a legnagyobb jótétemény, tudniillik az aratás előtt. Továbbá azért fektetendő főszúly a szederfák terjesztésére, mert a „Madarak és fák napján“ az iskolai ifjúság, úgy mint az Egyesült-Államokban történik és amint az a dolog természetéből is folyik, csemetéket és fákat csakis közterületet képező kopár helyekre, útakra, stb. ültethet. Ezeken a területeken pedig a gyümölcs- fák elhelyezése a kártételek szempontjából cél- szerűnek nem mondható.

Meg vagyok arról győződve, hogy ezen a nép javának előmozdítására irányuló rendeletemet a néptanítók buzgón és lelkiismeretesen fogják végre- hajtani és igyekezni fognak azon, hogy a fa, a

beerbäume und die durch dieselben bedingte Seiden- zuchtindustrie für das Land von sehr grosser volks- wirtschaftlicher und sozialer Bedeutung sind.

Die volkswirtschaftliche Bedeutung liegt darin, dass es sich um einen solchen Industriezweig han- delt, welchem unsere Verhältnisse im grössten Teile des Landes günstig sind, welcher entwickelungs- fähig ist, und heutzutage schon 140,000 Familien als Züchter und in sieben Fabriken mehrere tausend Arbeiter beschäftigt. Die soziale Bedeutung liegt darin, dass bei unseren extensiven wirtschaftlichen Verhältnissen die ärmeren Arbeiterfamilien gerade in jener Jahreszeit Geld erhalten, in welcher das- selbe für sie die grösste Wohltat ist, nämlich vor der Ernte. Weiters ist das Hauptgewicht auch darum auf die Maulbeerbäume zu legen, weil die Schul- jugend am Vogel- und Baumtage mit den Setzlingen und Bäumen, ebenso wie in den Vereinigten Staaten und auch der Sache der Natur entsprechend, nur Gemeingut bildende wüste Stellen, Strassenränder u. s. w. bepflanzen kann. An diesen Stellen aber kann das Pflanzen von Obstbäumen, welche vor- aussichtlich geschädigt würden, nicht als zweck- mässig angesprochen werden.

Ich bin überzeugt, dass diese der Förderung des Volkswohles dienende Verordnung von den Volksschullehrern eifrig und gewissenhaft durch- geführt wird und dass sie bestrebt sein werden, dass sich die Liebe zum Baum und Strauch unter

bokor szeretete elterjedjen a nép között, mert annak megóvásával és ápolásával együtt önként föltámad és gyökeret ver a nép szívében s értelmében egyaránt a hasznos madarak védelme is.

Fölhívom a Czímet, hogy annak idején tegyen jelentést intézkedésének eredményéről és terjeszse föl azon tanítók névsorát, akik ezen intézmény meghonosítása körül kiváló buzgóságot fejtettek ki.

Budapest, 1906 április hó 27-én.

Apponyi.

dem Volke verbreite, indem durch den Schutz und die Pflege derselben auch der Schutz der nützlichen Vogelwelt erregt, und im Herzen und Verstande des Volkes Wurzel schlagen wird.

Es werden hiemit alle genannten Behörden aufgefordert seinerzeit von dem Erfolge der Institutionen Meldungen zu erstatten, und das Namensverzeichnis derjenigen Lehrer vorzubereiten, welche in der Einführung dieser Institutionen besonders eifrig waren.

Budapest, am 27. April 1906.

Apponyi.

**Nagyméltóságú gróf Apponyi Albert, m. kir.
vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak**

422—1906. sz.

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

A legmélyebb tisztelettel és legbensőbb hála-
érzettel vettem Nagyméltóságodnak f. évi április hó
27-én kelt 26,120. számú körrendeletét, amely a
madarak és a fák napját a népiskolákban kötelezővé
teszi. A legnagyobb örömöm abban telik, hogy ez
az ügy Nagyméltóságod nevéhez fűződik, ami nagy-
mértékben hozzájárult ahhoz az elismerő fogad-
tatáshoz, amelyben a sajtó és a társadalom a kez-
deményezést üdvözölte.

Nincs is kétség benne, hogy ha az intézmény
gyökeret ver, annak jótékony hatása meg fog
látszani gazdasági téren éppen úgy, mint a nép
gondolkozásában is; mindkét tekintetben pedig csak
jótékony és nemesítő lehet.

Legyen azonban szabad Nagyméltóságod kegyes
figyelmét a következőkre felkérnem. Az Országos
Állatvédő-Egyesület, mely az ügyet Nagyméltóságod
kegyes színe elé vitte, mindenestre megtészi a
magáét, hogy a néptanítóknak megfelelő előadások-
hoz anyagot nyújtson; meg fogom tenni én is
mindazt, ami tőlem telik. De nagy szükségét találnám
annak, hogy Nagyméltóságod miniszteriuma részéről

**Sr. Exzellenz des Grafen Albert v. Apponyi,
königl. ung. Minister für Kultus u. Unterricht.**

No. 422—1906.

Ew. Exzellenz!

Mit tiefster Ehrfurcht und innigstem Dankgeföhle
nahm ich Ew. Exzellenz Zirkularverordnung Nr.
26,120 vom 27. April l. J. entgegen, welche den
Vogel- und Baumtag in die Elementarschulen ein-
führt. Zur grössten Freude gereicht es mir, dass
diese Sache mit dem Namen Ew. Exzellenz ver-
knüpft ist, welcher Umstand in grossem Masse zu
dem anerkennenden Empfange beitrug, mit welchem
die Initiative seitens der Presse und der Gesellschaft
begrüsst wurde.

Es kann kein Zweifel darüber aufkommen, dass
wenn die Institution Wurzel fasst, deren wohlthätiger
Einfluss auf dem wirtschaftlichen Gebiete ebenso
sichtbar werden wird, als auch in der Denkkungsart
des Volkes; in beiden Beziehungen kann derselbe
nur wohlthätig und veredelnd sein.

Es sei mir gnädigst gestattet, die Aufmerksam-
keit Ew. Exzellenz noch auf folgenden Umstand
zu lenken. Der Landes-Tierschutzverein, welcher
die Sache Ew. Exzellenz vorlegte, wird jedenfalls
das Seinige tun, damit den Volksschullehrern ent-
sprechende Vorträge zur Verfügung stehen mögen;
auch ich werde diesbezüglich mein Möglichstes bei-
tragen. Doch hielt ich es dabei für sehr notwendig,

Is némi díjak tűzetenek ki azon tanítók számára, akik a madár- és favédelem terén sikert tudnak felmutatni, elismerő oklevelek pedig azoknak a községeknek jutnának, amelyeknek területén az intézmény kiváló módon bevált.

A nemes verseny, ha némi javadalmazással is kapcsolatos, nálunk csodákat mível. E tekintetben hivatkozom egyik parlamenti kezdeményezésemre, mely a kopár helyek beültetését illette, melyre alap jött létre. A községek versenyre keltek, az eredmény sok helyen bámulatos volt és folyton folyik.

A földmívelési kormányzat erdészeti közegei beutazzák a versenyző területeket s a betérjesztett szakvélemény alapján adatnak ki a különböző díjak.

Nem százezrekről volna itt szó, hanem néhány 200, 100 és 50 koronás díjról és oklevélről, mely a tanfelügyelőségek jelentése alapján ítélnék oda s osztatnék ki serkentő formában.

Amidőn Nagyméltóságod kegyes figyelmét erre a körülményre felkérném, vagyok a legmélyebb tisztelettel Nagyméltóságodnak

Budapest, 1906 május hó 15-én.

híve
Herman Ottó,

* * *

dass auch seitens Ew. Exzellenz Ministerium einige Preise ausgesetzt würden für diejenigen Lehrer, welche im Schützen der Vögel und Bäume Erfolge aufweisen können, und Anerkennungs-Diplome für jene Gemeinden, in welchen sich die Institution vorzüglich bewährte.

Der edle Wettstreit, wenn derselbe mit einiger Dotation verbunden ist, bewirkt bei uns Wunder. Ich kann mich diesbezüglich auf eine meiner parlamentarischen Initiativen berufen, welche sich auf die Bepflanzung öder Stellen bezog, wozu auch ein Fond zustande kam. Die Gemeinden wetteiferten miteinander, und der Erfolg war vielerorts wunderbar, auch heute geht die Sache noch.

Die Forstorgane des Ackerbauministeriums bereisen die wetteifernden Gebiete, und werden die Preise auf Grund der eingereichten Fachmeldungen verleiht.

Es handelt sich hier nicht um Hunderttausende, sondern um einige Preise und Diplome von 200, 100 und 50 Kronen, welche auf Grund der Meldungen seitens der Schulinspektoren verteilt und in aneifernder Form überreicht würden.

Die Aufmerksamkeit Ew. Exzellenz auf diesen Umstand aufrufend, bin ich in tiefster Ehrfurcht Ew. Exzellenz

Budapest, am 16. Mai 1906.

ergebenster
Otto Herman.

* * *

Az utolsó előterjesztésre még nincs intézkedés, de az okmány bevétetett, hogy az egész akció láthatóvá tétessék.

Magyarország ezek szerint a madárvédelmet egyetemesen szervezte, törvénybe iktatta s az állam hozzájárulásával gondoskodott a mesterséges fészek-odvak és etető-készülékek gyártásáról is.

Az Országos Állatvédő-Egyesület Budapesten oly saját házzal rendelkezik, amelyben állatmenedék-helyről és kórházról is gondoskodva van. Az ész-szerű alapokon való további fejlődéshez a szükséges föltételek tehát megvannak.

Végezetül álljon itt, hogy dr. *Darányi* Ignác, Földművelésügyi m. kir. Miniszter f. évi június hó 12-iki 3686. eln. I. A. 1. szám alatt utasította a Magyar Ornithologiai Központot oly tervezet benyújtására, mely a hasznos madaraknak a kincstári és állami kezelésben álló erdőkben való messzemenő megvédését lehetővé tege.

Elmondhatjuk: „Finis coronat opus!“

Hinsichtlich der letzten Unterbreitung steht die Entscheidung noch aus; das Dokument wurde aber aufgenommen, um den Abschluss der ganzen Aktion darzulegen.

Ungarn hat mithin die Gesamtheit des Vogelschutzes einheitlich organisiert, gesetzlich geregelt und überdies mit Hinzutun des Staates für die fabrikmässige Erzeugung der künstlichen Nisthöhlen und Fütterungsapparate vorgesorgt. Der Landes-Tierschutzverein besitzt sein eigenes Haus in Budapest auch mit Einrichtung als Asyl und Spital.

Für eine höhere Entwicklung auf rationeller lage sind alle Bedingungen vorhanden.

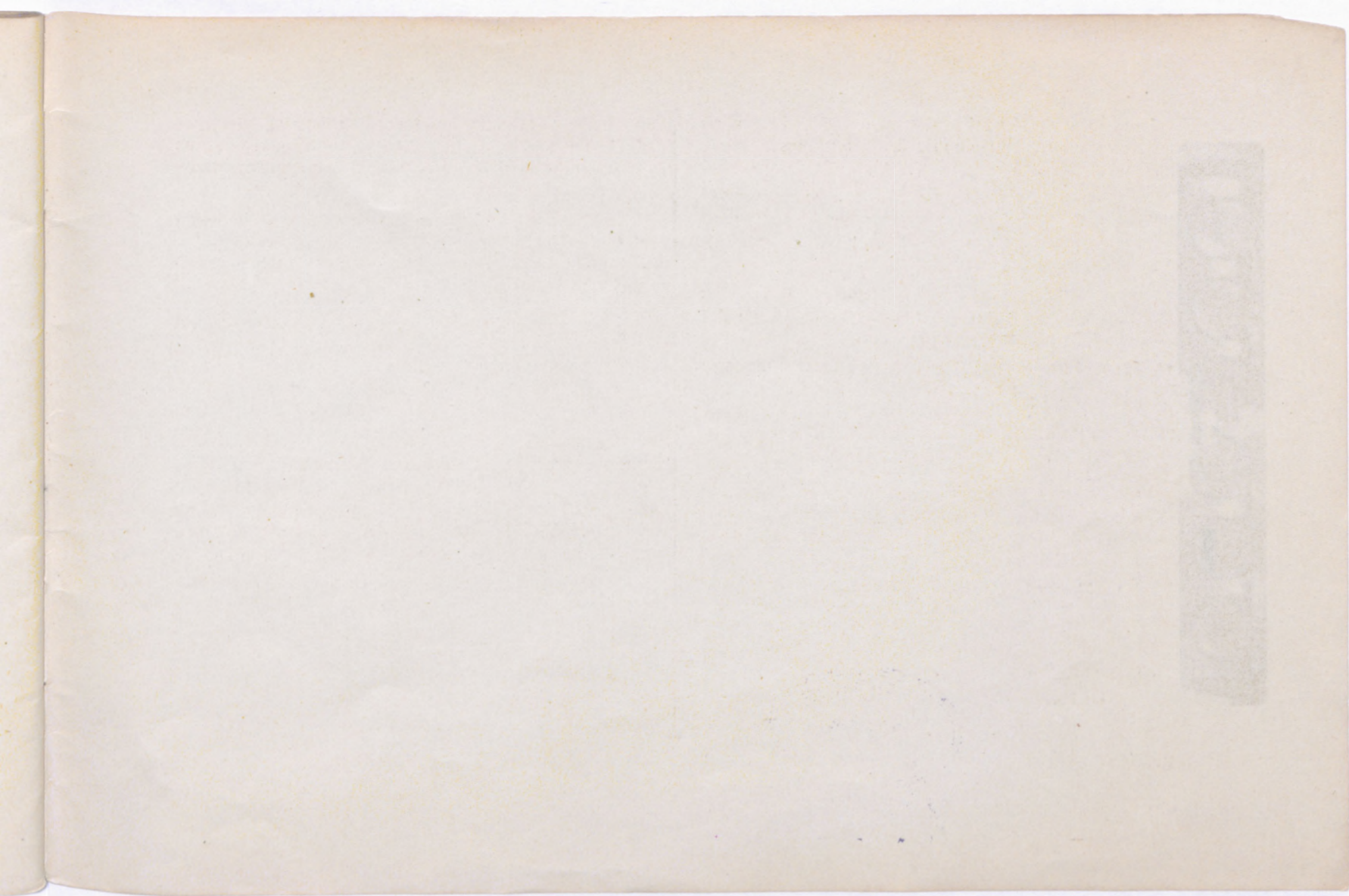
Zum Schluss möge hier stehen, dass der königl. ung. Minister für Ackerbau, Dr. Ignatz v. *Darányi*, die Ungarische Ornithologische Centrale angewiesen hat, einen Plan einzureichen, um in den staatlichen und unter staatlicher Leitung stehenden Forsten den Vogelschutz intensiv durchführen zu können.

Man kann sagen: „Finis coronat opus!“

37997

REVÍZIÓ

2008 NOV 26

